

Dr. Artūras PANOMARIOVAS

Mykolo Romerio universiteto

Baudžiamosios teisės ir proceso instituto docentas

El. p. arturas@mruni.eu

Dr. Tomas RUDZKIS

Lietuvos teisės instituto

Baudžiamosios justicijos tyrimų skyriaus

vyresnysis mokslo darbuotojas

El. p. tomas.rudzkis@teise.org

KRIMINALINĖS ŽVALGYBOS DUOMENŲ PANAUDOJIMO BAUDŽIAMAJAME PROCESE PROBLEMOS

Straipsnyje, taikant dokumentų analizės metodą, buvo nagrinėtos žvalgybos informacijos panaudojimo baudžiamajame procese 2015 m. paplitimo tendencijos. Apibendrinančios išvados suformuluotos išnagrinėjus patogiosios atrankos būdu atrinktas 325 baudžiamąsias bylas, kurias pirmąją instanciją nagrinėjo Vilniaus apygardos teismas ir kuriose nuosprendžiai įsiteisėjo 2015 metais. Analizės duomenys atskleidė, jog 2015 m. pasireiškė nepagrįstai didelė neatitiktis tarp sankcionuotų kriminalinės žvalgybos veiksmų (priemonių, metodų) skaičiaus ir jų pagrindu gautų duomenų atspindėjimo baudžiamosiose bylose.

ĮVADAS

Klausimas, ar Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymo (toliau – KŽĮ)¹ normos tinkamai taikomos praktinėje veikloje, lieka vis dar atviras, nepaisant to, kad KŽĮ, pakeitęs iki tol galiojusį Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymą², galioja daugiau kaip penkeri

---

¹ Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymas // Valstybės žinios, 2012 m. spalio 20 d., Nr. 122-6093 (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais).

² Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymas // Valstybės žinios, 2002 m. birželio 28 d., Nr. 65-2633.

metai. Dėl kriminalinės žvalgybos informacijos gavimo (rinkimo) būdų specifikos asmenys, kurių atžvilgiu tokie duomenys (informacija) renkami, paprastai nėra supažindinami su tokio pobūdžio veikla bei dažnai nėra informuojami, kad jų atžvilgiu buvo taikyti kriminalinės žvalgybos veiksmai, priemonės ar metodai. Nežinodami, jog tapo kriminalinės žvalgybos objektais, tokie asmenys negali kontroliuoti kriminalinės žvalgybos veiklos teisėtumo ir (ar) jos pagrįstumo bei veiksmingai ginti savo teises. Nors vadovaujantis KŽĮ (pavyzdžiui, KŽĮ 5 straipsnio 6 dalimi) asmeniui sudaryta formali galimybė susipažinti su jo atžvilgiu taikytais kriminalinės žvalgybos veiksmiais, priemonėmis ar metodais, tačiau ši galimybė praktiškai neįgyvendinama, nes asmuo, siekiantis pasinaudoti šia teise, visų pirma turi bent jau žinoti, kad jo atžvilgiu buvo taikomi neviešo pobūdžio kriminalinės žvalgybos veiksmai, priemonės ar metodai. Be to, konkretaus žmogaus teisė susipažinti su jam taikytais kriminalinės žvalgybos veiksmiais, priemonėmis ar metodais gali būti varžoma ir sudarant tam tikras sąlygas (pavyzdžiui, nutraukus vieną kriminalinės žvalgybos tyrimą, gali būti pradedamas kitas, kurio dalyviai arba objektai yra tie patys asmenys, ir pan.).

I. KRIMINALINĖ ŽVALGYBA, KRIMINALINĖS ŽVALGYBOS INFORMACIJA IR KRIMINALINĖS ŽVALGYBOS INFORMACINĖ SISTEMA

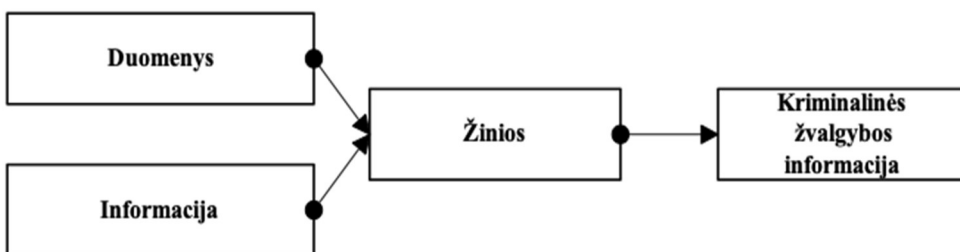
Kokia veikla turėtų būti vadinama kriminaline žvalgyba ar kokia informacija turėtų būti laikoma kriminalinės žvalgybos informacija – vieningo sutarimo nėra. Egzistuoja daugybė skirtingų kriminalinės žvalgybos apibrėžimų: vieni apibrėžimai yra trumpi ir glausti, o kiti – labai išsamūs. Tokią kriminalinės žvalgybos apibūdinimų įvairovę sąlygoja daugelis priežasčių, kaip antai kontekstas, kuriame vartojama sąvoka, tradicijos, kultūra, kalbiniai skirtumai ir pan. Kaip pažymi Tarptautinė policijos vadovų asociacija (angl. *International Association of Chiefs of Police*), neaiški kriminalinės žvalgybos terminija tampa kliūtimi suprasti kriminalinės žvalgybos procesus, keistis tokio pobūdžio informacija ir ją naudoti³.

Taktiniu lygmeniu kriminalinė žvalgyba gali būti apibūdinta kaip veikla, nukreipta į duomenų, informacijos bei žinių, susijusių su nusikalstama veikla ir (ar) su ja susijusiomis aplinkybėmis, gavimu,

---

³ OSCE, Guidebook on Intelligence-Led policing. TNTD/SPMU Publication Series, 2017, Vol. 13, p. 15.

vertinimu ir panaudojimu. Šiame kontekste duomenys yra suprantami kaip neapdoroti ir neinterpretuoti atliktų veiksmų, taikytų metodų ar priemonių rezultatai; informacija – kaip duomenys, kurie yra „įvilkti“ į tam tikrą tiriamų aplinkybių kontekstą ir kuriems suteikta tam tikra prasmė, o žinios – kaip informacija, kuri yra paaiškinta ir dėl to jos turinys tampa suprantamas kitiems. Kai žmogus prie informacijos prideda savo išmintį, tokia informacija tampa žiniomis⁴.

1 pav. Nuo duomenų link kriminalinės žvalgybos informacijos

Bet kokie duomenys ir informacija po įvertinimo, patikrinimo su kitais duomenimis, ar (ir) informacija apie tą patį kriminalinės žvalgybos objektą ir po jos analizės turi potencialią galimybę tapti kriminalinės žvalgybos informacija, kuri gali būti panaudojama baudžiamajame procese tam, kad būtų pradėtas baudžiamasis procesas ir (ar) atskleista daroma ar padaryta nusikalstama veika. Tačiau įvertinant tai, kad kriminalinės žvalgybos informacija paprastai būna neišsami, vienas iš kriminalinės žvalgybos tikslų yra ne tik tam tikrų duomenų, informacijos apie kriminalinės žvalgybos objektus surinkimas, jų panaudojimas baudžiamajame persekiojime, bet ir atsiradusių prielaidų ar įtarimų, susijusių su daroma ar padaryta nusikalstama veika, patvirtinimas arba paneigimas. Vykdamas kriminalinę žvalgybą dažnai naudojami neviešo pobūdžio (slapti) veiksmai, metodai ar priemonės (sekimas, nusikalstamos veikos imitavimas, techninių priemonių panaudojimas specialiąja tvarka ir kt.), kuriais įsiterpiama į privatų žmonių gyvenimą. Todėl svarbu, kad kriminalinės žvalgybos informacija būtų gaunama ne tik griežtai laikantis įstatyminių reikalavimų, bet ir taip, kad būtų galima kontroliuoti šios informacijos gavimą, panaudojimą ir (ar) kaupimą. Negalima atmesti tikimybės, kad laikui bėgant teisėsaugos institucijų pareigūnai „įpranta“ kaupti ne tik tą kriminalinės žvalgybos informaciją,

---

⁴ *Ibid.*

kuri yra reikšminga atliekant konkretų tyrimą, bet ir tą informaciją, kuri iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti nereikšminga, nenaudinga ar net pasenusi. Tokį informacijos kaupimą bandoma pagrįsti, aiškinant, kad vieną dieną tokia informacija gali tapti naudinga ir galės būti panaudota atliekant konkretų tyrimą. Perteklinės kriminalinės žvalgybos informacijos kaupimas gali lemti tai, kad sistema virs tam tikra vis daugiau perkrauta duomenų saugykla, kurioje informacija saugoma, nepaisant jos bendrojo konteksto, jos kaupimas, panaudojimas taptų vis labiau nevaldomu ir nekontroliuojamu procesu. Net ir elektroninės sistemos, kurias, lyginant su popieriniais analogais, yra lengviau valdyti ir ieškoti jose konkrečios informacijos, tampa neefektyvios ir mažai tinkamos naudotis teisės saugos institucijų pareigūnams, kuriems gali kilti pagunda panaudoti pasenusią, iš konteksto ištrauktą informaciją įrodinėjant vieną ar kitą su nusikalstama veika susijusią aplinkybę. Tas faktas, kad tam tikras informacijos vienetas vieną dieną gali tapti naudingas, nepateisina tokios informacijos saugojimo neribotą laiką.

Moderniausios ir efektyviausios kriminalinės žvalgybos informacinės sistemos funkcionuoja vadovaujantis „mažiau reiškia geriau“ principu⁵. Kompaktiškoje kriminalinės žvalgybos informacinėje sistemoje saugoma tik svarbi kriminalinės žvalgybos informacija, kuri buvo kruopščiai išanalizuota ir nuolat peržiūrima tam, kad būtų galima pašalinti visą nereikalingą, neaktualią, perteklinę ar pasenusią informaciją. Tokia kriminalinės žvalgybos informacinė sistema yra daug naudingesnė kriminalinės žvalgybos veikloje nei ta sistema, kurioje kaupiami visi duomenys ir kurioje jie saugomi neribotą laiką. Kriminalinės žvalgybos informacinės sistemos yra neefektyvios, jei jos:

- neatneša naudos kriminalinę žvalgybą vykdančioms subjektams;
- negali būti panaudotos priimant strateginius sprendimus;
- neteikia informacijos, duomenų, kurių pagrindu kriminalinės žvalgybos subjektai galėtų imtis veiksmų siekdami užkirsti kelią nusikaltimų padarymui ar juos atskleisti;
- perkrautos informacija, kuri yra ištraukta iš konteksto, pasenusi ir dėl to sudaro prielaidas pažeisti žmogaus teises.

---

⁵ OSCE, Human rights in counter-terrorism investigations – A Practical Manual for Law Enforcement Officers. Warsaw: Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) and Transnational Threats Department (TNTD), 2013 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://www.osce.org/odihr/108930?download=true>> [žiūrėta 2018-10-27].

II. ŽMOGAUS TEISIŲ APSAUGOS STANDARTŲ, VYKDANT KRIMINALINĘ ŽVALGYBĄ, LAIKYMASIS

Siekiant užtikrinti, kad kriminalinės žvalgybos veikla atitiktų tarptautinius žmogaus teisių apsaugos standartus, vykdant tokią veiklą turi būti laikomasi keleto pagrindinių principų:

Kriminalinės žvalgybos veiklos teisėtumo. Vykdant kriminalinę žvalgybą turi būti teisinis pagrindas vykdyti tokio pobūdžio veiklą. Kriminalinės žvalgybos veikla turi būti paremta aiškiais ir tiksliais teisinėmis nuostatomis, nustatančiomis sąlygas, kuriomis tokia veikla turi būti įgyvendinta. Nacionaliniuose įstatymuose ir kituose teisės aktuose turi būti aiškiai ir tiksliai apibrėžti kriminalinę žvalgybą vykdančių institucijų, jose dirbančių pareigūnų įgaliojimai ir kriminalinės žvalgybos informacijai taikomi reikalavimai, t. y. reikalavimai taikomi jos rinkimui, apdorojimui, analizei ir naudojimui. Be to, teisėsaugos pareigūnai, dalyvaujantys kriminalinės žvalgybos veikloje, turi būti tinkamai išmokyti taikyti šiuos įstatymus ir teisės aktus laikantis tarptautinių žmogaus teisių apsaugos standartų.

Žmonių teisių suvaržymo teisėtumo, būtinumo ir proporcingumo. Nors daugelis žmogaus teisių, pavyzdžiui, teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, kankinimų draudimas ir pan., yra absoliučios ir negali būti varžomos esant bet kokioms aplinkybėms, visgi tarptautiniai žmogaus teises reglamentuojantys teisės aktai pateisina tam tikrų, pavienių, žmogaus teisių suvaržymą. Tokie suvaržymai leistini tik tuo atveju, jei jie yra įtvirtinti įstatyme, būtini demokratinėje visuomenėje, siekiant teisėto tikslo, kuris konkrečiai paminėtas atitinkamuose tarptautiniuose žmogaus teises reglamentuojančiuose standartuose, ir yra proporcingi šiam tikslui pasiekti. Be abejo, toks žmogaus teisių suvaržymas turėtų būti išimtis iš taisyklės ir tokiam suvaržymui turėtų būti parenkamos adekvačios priemonės, be kurių norimas tikslas nebūtų pasiektas arba jo pasiekimas būtų akivaizdžiai apsunkintas.

Lygybės prieš įstatymą ir nediskriminavimo. Atsižvelgdamos į tarptautinius įsipareigojimus žmogaus teisių srityje, valstybės turėtų užtikrinti kiekvienų jų jurisdikcijai priklausančių žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių, nepaisant žmonių rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos, politinių ar kitokių įsitikinimų, tautinės ar socialinės kilmės, turtinės padėties, gimimo ar kito statuso, realią apsaugą. Lygybės prieš įstatymą ir diskriminacijos draudimo laikymasis yra pagrindinė kriminalinę žvalgybą vykdančių institucijų pareiga demokratinėje visuomenėje.

Veiksmingų teisės gynimo būdų, priežiūros ir atskaitomybės. Tarptautiniai žmogaus teisių apsaugos standartai garantuoja kiekvienam žmogui, kurio teisės ar laisvės yra pažeidžiamos ar varžomos, teisę į veiksmingą teisinę gynybą. Kadangi kriminalinės žvalgybos veikla gali būti įsiterpiama į įvairias žmogaus teises, turėtų būti sukurtos ir teisės aktuose įtvirtintos veiksmingos ir prieinamos žmogaus teisių gynimo priemonės, kurios padėtų nustatyti tokius žmogaus teisių pažeidimus, nepagrįstus varžymus ir sudarytų sąlygas efektyviai ginti pažeistas teises. Be to, siekiant užtikrinti valstybės institucijų ir atskirų teisėsaugos pareigūnų, dalyvaujančių kriminalinės žvalgybos veikloje, atskaitomybę, įstatymuose turi būti įtvirtinti vidaus ir išorės kontrolės mechanizmai, kurie užtikrintų teisės aktų priežiūrą, suteiktų realią galimybę žmonėms apskusti kriminalinę žvalgybą vykdančių pareigūnų veiksmus bei reikalauti žalos atlyginimo. Čia ypač svarbus vaidmuo tenka teisminei kriminalinės žvalgybos veiksmų bendrai ir neviešo pobūdžio veiksmy, priemonių ar metodų naudojimo kontrolei, nes tik tokiu būdu galima apsaugoti atskiras žmogaus teises nuo nepagrįsto jų suvaržymo bei užkirsti kelią galimam kriminalinę žvalgybą vykdančių institucijų ir jų pareigūnų piktnaudžiavimui jiems suteiktais įgaliojimais.

Kaip buvo minėta, dėl kriminalinės žvalgybos informacijos rinkimo būdų specifikos asmenys, kurių atžvilgiu tokie duomenys renkami, nėra oficialiai supažindinami su tokia veikla. Atitinkamai nežinodami, jog tapo kriminalinės žvalgybos objektais, jie negali kontroliuoti šios veiklos teisėtumo bei efektyviai ginti savo teises. Siekiant atskleisti praktikoje pasitaikančias problemas, susijusias su kriminalinės žvalgybos duomenų panaudojimu baudžiamajame procese, buvo atliktas empirinis tyrimas.

III. TYRIMO TIKSLAS IR METODIKA

Tyrimo tikslas – ištirti žvalgybos informacijos naudojimo paplitimą ir pobūdį baudžiamajoje procesinėje veikloje.

Tyrimo metodika. Tyrimo instrumentas – dokumentų analizė, kurios metu buvo analizuotos baudžiamosios bylos, siekiant ištirti: (1) kokio pobūdžio priemonės (duomenų rinkimo būdai) dažniau buvo naudojamos kriminalinės žvalgybos veikloje; (2) įvertinti duomenų, gautų atliekant kriminalinę žvalgybą, teisėtumą ir pagrįstumą bei jų panaudojimą teisminiame procese.

Tyrimo imtis, kurią sudarė 325 baudžiamosios bylos, buvo formuojama patogiosios atrankos būdu, įtraukiant tas Vilniaus apygardos teisme pirmąją instancija nagrinėtas 2015 metais įsiteisėjusių nuosprendžių baudžiamąsias bylas, kuriose, Vilniaus apygardos teismo teisėjų vertinimu, dažniau nei kitose vadovaujamosi kriminalinės

žvalgybos informacija. Dažniausiai pasitaikančių baudžiamųjų bylų sąrašė pirmą vietą – 58 % (N=189) – sudarė baudžiamosios bylos, kuriose asmenys buvo kaltinami padarę veikas, susijusias su kontrabanda (BK⁶ 199, 199² ir 200 straipsniai), 13 % (N=43) sudarė baudžiamosios bylos, susijusios su disponavimu narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis (BK 259–264 straipsniai), 7 % (N=24) – su disponavimu ginklais (BK 253, 253¹ ir 256 straipsniai), 6,5 % (N=21) – su kyšininkavimu (BK 225 ir 226 straipsniai), 6,5 % (N=21) – su apgaulingu apskaitos tvarkymu (BK 220 ir 222 straipsniai). Tyrimas atliktas 2016 m. kovo–balandžio mėnesiais. Tyrimas nėra reprezentatyvus, tačiau leidžia daryti prielaidas apie susiklosčiusias tendencijas.

IV. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS

Iš visų tirtų baudžiamųjų bylų tik 6 % (N=26) bylų buvo naudota kriminalinės žvalgybos informacija (duomenys), nors vien tik 2015 m. kriminalinės žvalgybos priemonės buvo sankcionuotos 4 454 asmenų atžvilgiu⁷, t.y. 16,6 % nuo skaičiaus asmenų, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas⁸. Net ir įvertinus tai, jog apie 12 % kriminalinės žvalgybos tyrimų bylų nutraukiamos informacijai nepasitvirtinus⁹, tai, kad tyrimo imtis nebuvo reprezentatyvi, ir tai, jog tyrimo atranka buvo formuojama įtraukiant baudžiamąsias bylas, kuriose kriminalinės žvalgybos informacijos panaudojimo tikimybė buvo didesnė, vis dėlto išlieka nepagrįstai didelė neatitiktis tarp sankcionuotų kriminalinės žvalgybos veiksmų, priemonių ar metodų ir jų atspindėjimo baudžiamosiose bylose.

Tyrimas atskleidė, kad prašymai skirti kriminalinės žvalgybos priemonės dažniausiai teikiami motyvuojant turima informacija apie nusikalstamą veiką ar su jomis susijusius asmenis, numatytą BK 199 straipsnyje – 62 % (N=8), rečiau BK 259–260 straipsniuose – 31 %

---

⁶ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios, 2000 m. spalio 25 d., Nr. 89-2741 (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais).

⁷ Seimo komisija: stebimas kriminalinės žvalgybos veiksmų prieš asmenis mažėjimas [interaktyvus]. Prieiga per internetą:

<http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r9376&p_k1&p_t163208> [žiūrėta 2016-07-07].

⁸ Oficialiosios statistikos portalas. Asmenų, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas, skaičius [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>> [žiūrėta 2016-07-09].

⁹ Kriminalinės žvalgybos parlamentinės kontrolės komisija domėjosi nutrauktų kriminalinės žvalgybos tyrimų bylų skaičiumi [interaktyvus]. Prieiga per internetą:

<http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r15430&p_k1&p_t146501> [žiūrėta 2016-07-07].

Nors duomenys pateikti už 2013 m., manytina, kad situacija vėlesniais metais ženkliai nepasikeitė.

(N=4), BK 253–254 straipsniuose – 15 % (N=2), BK 162 bei BK 225 straipsniuose – po 8 % (N=1) visų nustatytų atvejų (prašymuose buvo nurodomi ir daugiau nei vienas BK straipsnis). Dažniausiai teismų buvo prašoma leisti atlikti šiuos kriminalinės žvalgybos veiksmus (priemonės, metodus): (1) techninių priemonių panaudojimą specialia tvarka, t.y. elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos kontrolę (77 %, N=20); (2) slaptą sekimą (27 %, N=7); (3) teisėsaugos institucijų užduotį (23 %, N=6); (4) nusikalstamą veiką imituojančius veiksmus ir (5) slaptą patekimą į tarnybines patalpas (po 8 %, N=2). Pažymėtina, kad vienu teikimu buvo prašoma teismų leisti taikyti kelis kriminalinės žvalgybos veiksmus (priemonės ar metodus). Pavieniais atvejais į teismus buvo kreipiamasi ir dėl tų kriminalinės žvalgybos veiksmų (priemonių, metodų) taikymo galimybės, kurių sankcionavimas yra priskirtinas prokuroro ar kriminalinės žvalgybos subjekto vadovo kompetencijai, taip pat teismai nagrinėjo ir tuos prašymus (teikimus), kuriuose nebuvo pagrindų atlikti kriminalinės žvalgybos tyrimą. Nė vienu iš tokių atvejų neigiamas sprendimas priimtas nebuvo. 15 % (N=4) baudžiamųjų bylų kriminalinės žvalgybos duomenys buvo panaudoti surašant kaltinamąjį aktą bei vėliau tokie duomenys buvo pripažinti įrodymais ir jais buvo grindžiamas apkaltinamasis teismo nuosprendis, tačiau nei teikimų sankcionuoti tokio pobūdžio veiksmus (priemonės ar metodus), nei nutarčių dėl kriminalinės žvalgybos priemonių skyrimo baudžiamosiose bylose nėra išlikę. 10 % (N=2) baudžiamųjų bylų, kuriose buvo pateikti teikimai dėl techninių priemonių panaudojimo specialia tvarka, t.y. dėl elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos kontrolės, nebuvo išdėstyti motyvai, kuriais grindžiamas būtinumas gauti tokio pobūdžio informaciją, nedidelėje dalyje teikimų (prašymų) pateikta motyvacija kelia abejonių jos pagrįstumu¹⁰. Formaliai vertinami ir teikimų (prašymų) pratęsti kriminalinės žvalgybos priemonių naudojimo terminą motyvai – tokie prašymai tenkinami nepaisant to, jog visais atvejais tik pakartojama pirminiame prašyme nurodyta informacija, kuri nėra papildoma naujais, pirminiame teikime neminėtais duomenimis. Neretai surinkti kriminalinės žvalgybos duomenys nėra naudojami baudžiamojoje byloje – jais nesiremiamas nei kaltinamajame akte (46 %, N=12), nei tokiais duomenimis paremiamas apkaltinamasis teismo nuosprendis (54 %, N=14). Tik 43 % (N=6) baudžiamųjų bylų teismas yra pasisakęs dėl nenaudotų kriminalinės žvalgybos duomenų, informacijos sunaikinimo. Teismui nepripažinus

---

¹⁰ Pavyzdžiui, ar galima motyvu pripažinti vien tik teiginį, jog, nukentėjusiojo nuomone, ginklą galėjo pavogti kaimynas?

tokių duomenų (informacijos) įrodymais, jie lieka juos rinkusios institucijos žinioje – baudžiamojoje byloje nėra jokių įrašų, kad kriminalinės žvalgybos duomenys (informacija) buvo rinkti konkrečioje baudžiamojoje byloje (t. y. nelieka jokių įrašų apie tai, jog tokie duomenys buvo rinkti, taikant kriminalinės žvalgybos veiksmus, priemones ar metodus). Tokiu atveju susieti kriminalinės žvalgybos veiksmais, priemonėmis ar metodais rinktą kriminalinės žvalgybos informaciją (duomenis) su jų pagrindu pradėtu baudžiamuoju procesu tampa neįmanoma, jei kriminalinės žvalgybos informacija nebuvo pripažinta įrodymais.

IŠVADOS

Atliktas tyrimas atskleidė, kad:

(1) kriminalinės žvalgybos subjektai nėra linkę naikinti informacijos, gautos vykdant kriminalinės žvalgybos veiksmus (priemones, metodus). Kartais kaupiama perteklinė, pasenusi informacija ir ją bandoma naudoti teisiame procese;

(2) teismai pavieniais atvejais sankcionuoja tuos kriminalinės žvalgybos veiksmus (priemones ar metodus), kurių sankcionavimas pagal KŽĮ yra priskirtinas prokuroro ar kriminalinės žvalgybos subjekto vadovo kompetencijai;

(3) pratęsdami kriminalinės žvalgybos veiksmų (priemonių, metodų) taikymą, jų pagrįstumo vertinimą teismai atlieka tik formaliai;

(4) teismai atskirais atvejais nagrinėja bei tenkina prašymus (teikimus), kuriuose nėra pagrindų atlikti kriminalinės žvalgybos tyrimą.

LITERATŪRA

1. Kriminalinės žvalgybos parlamentinės kontrolės komisija domėjosi nutrauktų kriminalinės žvalgybos tyrimų bylų skaičiumi [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15430&p_k=1&p_t=146501> [žiūrėta 2016-07-07].
2. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios, 2000 m. spalio 25 d., Nr. 89-2741 (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais).
3. Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymas // Valstybės žinios, 2012 m. spalio 20 d., Nr. 122-6093 (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais).
4. Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymas // Valstybės žinios, 2002 m. birželio 28 d., Nr. 65-2633.
5. Oficialiosios statistikos portalas. Asmenų, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas, skaičius [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>> [žiūrėta 2016-07-09].
6. OSCE, Guidebook on Intelligence-Led policing. TNTD/SPMU Publication Series, 2017, Vol. 13.
7. OSCE, Human rights in counter-terrorism investigations - A Practical Manual for Law Enforcement Officers. Warsaw: Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) and Transnational Threats Department (TNTD), 2013 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://www.osce.org/odihr/108930?download=true>> [žiūrėta 2018-10-27].
8. Seimo komisija: stebimas kriminalinės žvalgybos veiksmų prieš asmenis mažėjimas [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=9376&p_k=1&p_t=163208> [žiūrėta 2016-07-07].

Dr. Artūras PANOMARIOVAS
Assoc. professor of Mykolas Romeris University

Dr. Tomas RUDZKIS
Senior researcher of Law Institute of Lithuania

PROBLEMS RELATED TO THE USE OF CRIMINAL INTELLIGENCE IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Summary

The paper explores the trend of prevalence of the use of intelligence in criminal proceedings in 2015 employing the method of document analysis. The generalized conclusions are the result of the examination of 325 criminal cases selected by a convenient sampling process, which were judged at the first instance by the Vilnius Regional Court and whose convictions became effective in 2015. Analysis data revealed that in 2015 there was an unjustifiably large discrepancy between the number of sanctioned criminal intelligence actions (means, methods) and the reflection of the resulting data in criminal cases. In addition, the investigation has revealed that (a) subjects of criminal intelligence are not inclined to delete information obtained through criminal intelligence activities and they (b) tend to accumulate surplus, outdated information and rely on it in legal proceedings; (c) courts do not avoid sanctioning criminal intelligence activities that under the law fall within the competence of the prosecutor or the head of the criminal intelligence entity; (d) when prolonging the term to apply criminal intelligence actions, the courts only formally assess the appropriateness to continue such actions.